

Van de hand van de meester zelf

Dat de uitzonderlijke collectie Van Herck, met 700 tekeningen en 110 terracotta modellen van Vlaamse beeldhouwers, zich nog in Antwerpen bevindt danken we aan twee grote kunstkenners: Alfons Van Herck en Frans Baudouin. “Jarenlang dreigde een opsplitsing van de verzameling en een buitenlandse verkoop”, vertelt Helena Bussers, ereconservator van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België in Brussel, nu voorzitter van de Aankoopcommissie van het Erfgoedfonds en van het Fonds Léon Courtin-Marcelle Bouché.

De Antwerpse antiquair en kunstverzamelaar Charles Van Herck (1884-1955) breidde, in navolging van zijn vader Eugène, de reeds imposante collectie Van Herck verder uit. “In totaal telde zij in 1955 meer dan 700 beeldhouwerstekeningen en 110 terracotta’s gaande van de 17de tot de 19de eeuw. De tekeningen omvatten zowel summiere schetsen als gedetailleerde ontwerpen grotendeels bestemd voor beelden of kerkelijk meubilair. De kunstenaars maakten deze tekeningen voor hun opdrachtgever, in dit geval overwegend de hogere geestelijkheid. Meer nog dan de uiteindelijke realisatie zelf tonen deze bladen de creativiteit en de virtuositeit van de kunstenaar aan.”

Modellen in klei

Om de opdrachtgever een duidelijk driedimensionaal beeld te geven van de bestelling werkte de kunstenaar na de tekening ook een model in klei uit. “De terracotta’s, meestal ware kunstwerkjes op zich – gevormd door de vingers van de meester zelf – fungeerden in de eerste plaats als werken studieobject voor de beeldhouwer en diens leerlingen. Bij het overlijden van de meester werd de inboedel dan ook meestal door een ander atelier overgenomen zodat de ontwerpen vaak het kanaal waren waarlangs de composities en ideeën werden doorgegeven aan de volgende

generaties. De tekeningen en terracotta’s weerspiegelen aldus de evolutie van de Vlaamse sculptuur tijdens de 17de-19de eeuw.”

Benaderd om te verkopen

Na het overlijden van Charles Van Herck in 1955 nam zijn zoon Alfons Van Herck het beheer van de collectie op zich. “Verschillende kapitaalkrachtige musea (o.a. Berlijn, Amsterdam) maar ook Belgische antiquairs benaderden hem om de verzameling aan te kopen”, licht **Helena Bussers** toe. Gelukkig kon Alfons Van Herck rekenen op de steun van zijn vertrouweling Frans Baudouin, die van 1950 tot 1981 als conservator aan het hoofd stond van de Antwerpse Kunsthistorische musea. “Hij was de Rubensspecialist bij uitstek maar tevens kenner van de 17de-eeuwse architectuur en beeldhouwkunst. Dankzij zijn initiatief kon de idee om de verzameling Van Herck in de Antwerpse openbare musea te bewaren concrete vorm aannemen.”

“Een mooi beeld van de evolutie in de Vlaamse sculptuur doorheen verschillende eeuwen.”

Michael Rysbrack, Zelfportret, ca. 1730

Aankoop, 1996, Museum voor Schone Kunsten, Antwerpen - © Hughes Dubois Bruxelles-Paris

Antwerpse musea

Inderdaad, Alfons Van Herck uitte de wil dat de collectie in haar totaliteit in Antwerpen moest blijven. “Frans Baudouin bemiddelde tussen de Koning Boudewijnstichting en de familie Van Herck. De jarenlange gesprekken mondden uit in de verkoop van de tekeningen in 1996 en de terracotta’s in 1997. De tekeningen werden toevertrouwd aan het Stedelijk Prentenkabinet en het overgrote deel van de terracotta’s aan het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten. Beide instellingen hebben de collecties toegankelijk gemaakt voor het publiek.”

Johannes Cardon, Maria zittend met haar Kind op haar schoot, 1643

Aankoop, 1996, Museum voor Schone Kunsten, Antwerpen - © Hughes Dubois Bruxelles-Paris